

[Holger Kristiansen.]

et Formaal, nemlig at udnytte til egen Fordel Situationen til det yderste. Priserne lægges saa højt, som det praktisk er muligt, helt op til den Spændhøjde, hvortil den for en Forøgelse af Indtægterne nødvendige Af-sætning følger med. Under denne Prisbevægelse opad falder formentlig en og anden Forbruger, maaske mange Forbrugere, fra. Dette kan, som Forholdene nu en Gang har udviklet sig her i Landet, ikke beklages, set fra et Ædruelighedsstandpunkt.

Et Statsmonopol kan have to almindelige Formaal, nemlig for det første et fiskalt: paa lettest mulig Maade at skaffe Staten en rundelig Indtægt, og for det andet at værne Forbrugerne. Endelig kan et Statsmonopol ogsaa have det specielle Formaal at begrænse Forbruget. Kun i dette sidste Tilfælde kan det have nogen Interesse for Ædruelighedsbevægelsen. Nu er Forholdet simpelt hen det, at saafremt der ikke til Statsmonopolet knyttes meget stærke Restriktioner, vil det neppe virke til Fremme af Ædrueligheden. Men saadanne Restriktioner er der jo i denne Forbindelse slet ikke Tale om. Et Statsmonopol, der er beregnet at skulle give en bestemt Afkastning, vil for Finansministre, som de er flest, for Ministerier overhovedet og for Regeringspartier med, let friste til at anlægge det Synspunkt, at den umiddelbare økonomiske Virkning af Monopolet er Hovedsagen. Derfor vil man til enhver Tid afbalancere Priserne saaledes, at Monopolets Givtighed ikke forringes, det vil sige, at Forbruget holdes oppe, og at den Prispolitik, der skulde føre Befolkningen til at reagere og bringe Forbruget nedad, udebliver. Den almindelige og rigtige Opfattelse er den, at høje Priser giver et ringere Forbrug. Monopol for at skaffe billigere Varer maa da logisk føre til et større Forbrug; og ved en forsigtig Administration af Monopolet vil der ikke være Grundlag for nogen Kritik, og Forbruget bliver derfor staaende. Set fra et Ædruelighedsstandpunkt er det ikke saa galt, at Priserne paa Spiritus sættes op, thi man kan unddrage sig denne Prisopskruining, og den høje Pris virker da hemmende paa et Forbrug, som — for ikke at sige mere end alle vil erkende — vanskeligt kan blive for ringe.

Nu er det, som man kan forstaa, ikke selve Ideen Monopol, jeg for mit eget Vedkommende viger tilbage for, og heller ikke dette, at Staten tjener disse Penge paa Spiritusomsætningen, thi Staten gør det allerede i høj Grad gennem den høje Beskatning, gennem de store Afgifter. Min Tilslutning eller Afstandtagen vil først og fremmest være bestemt af, om et offentligt Importmonopol vil være egnet til varigt at fremme Ædrueligheden eller ikke. Til Støtte for en Antagelse i saa Henseende foreligger der imidlertid intet.

Nu er Tanken om et saadant Monopol ikke ny, den er prøvet; men Erfaringerne der er ikke de bedste. I Europa har kun Tyskland, Polen, Rusland, Tyrkiet og Svejts Spiritusmonopol, og endda kun delvis, det omfatter nemlig kun Brændevin, medens Øl- og Vinmonopol overhovedet er ukendt i Europa. For Tyskland, Polen og Tyrkiet er Forholdet dette, at Brændevinsmonopolet er kun en Form for Skatteopkrævning og har absolut ikke til Formaal at bekæmpe Alkoholismen, thi Bestemmelsen i den tyske og polske Lovgivning paa dette Omraade om, at en Hundededel af Monopolindtægterne skal gaa til Bekæmpelsen af Alkoholismen, er dog vist nærmest at betragte som et Offer til en daarlig Samvittighed. I Svejts og Rusland har Monopolet derimod haft den dobbelte Opgave at skaffe Staten Penge og at bringe Forbruget ned, to Opgaver, som det praktisk synes umuligt at løse samtidig, i hvert Fald lige godt.

Alkoholmonopolet i Svejts indførtes saa tidligt som i 1887 i den Hensigt dels at formindske det store Antal af Kartoffelbrænderier, dels ved en Forhøjelse af Prisen at sætte Forbruget ned. Den første Del af Opgaven lykkedes saare godt, i stor Udstrækning i hvert Fald, adskillige Brænderier blev slaaet ned, men Monopolet var ikke fuldstændigt, idet Brændevin fremstillet af Frugt og Frugtafald var udenfor Monopolet og tillige unddraget enhver Beskatning og Kontrol. Saavel de fiskale som de hygiejniske Følger blev derfor skæbnesvangre. Regeringen foreslog da for at bøde paa Ulemperne at udvide Monopolet til at omfatte al i Svejts fremstillet Brændevin. Parlamentet vedtog det, men Folket forkastede det i 1923. I April i Aar vedtoges